

Pohjoinen vallankumous

Ulla Aatsinki: Tukkilikkeestä kommunismiin. Lapin työväenliikkeen radikalisoituminen ennen ja jälkeen 1918. Tampere University Press 2008, 436 s.

■ Ulla Aatsinki on tutkinut väitöskirjassaan Lapin työväestön politisoitumista ja tällöin sen radikalisoitumista aina vallankumouksellisuutta myöten, tavoitteenaan nimenomaan selittää, miksi näin tapahtui. Kysymys on poliittisesta historias- ta mutta erittäin vahvasti yhteiskunta- ja taloushistorian kontekstissa. Samalla on kysymys pitkälti mikro- ja paikallistasolle menevästä nopealiikkeisestä tapahtumahistoriasta, Lappiin- kin ulottuneen poliittisen liik- keen historiasta ja yhteiskun- nallis-taloudellisesta hitaasti muuttuvasta rakennehistorias- ta. Tämän monitahoisuuden väittelijä on tiedostanut tutki- musasetelmaa luonnehtiessaan ja varsin hyvin itse tutkimuk- sessakin. Tutkimusasetelma on ollut haastava, vaikeakin. Aat- sinki on kuitenkin toteuttanut tutkimuksensa sangen onnis- tuneesti.

Tutkittava historian ilmiö on tärkeydessään perusteltu, sekä Lapin historian että Suo- menkin historian kannalta. Ai- hepiiriä on sivuttu aiemmassa tutkimuksessa eräin osin, mut- ta koko ilmiön kattava tutki- mus radikalisoitumisen juurista aina kommunismin vakiintu- miseen asti on ollut tekemättä.

Aatsinki on suhteuttanut tutki- muksensa asiallisesti aiempaan tutkimusperintöön; pieniä täy- dennyksiä siihen voi kuitenkin tehdä, tärkeimpänä Jukka Nie- melän tutkimus suuresta tuk- kilakosta ja lentojätkäilmiöstä. Aiemmasta tutkimuksesta Aat- sinki on haastanut perustellus- ti Allardtin korpikommunismi- tulkinnan liian eristyneenä ja historiattomana ilmiönä.

Tutkimustehtävä kysymyk- sineen on määritelty ja perus- teltu yksiselitteisesti ja rajattu kaikin osin. Ajallinen raja- us on hieman väljä ja epämääräinen. Tutkimus kohdistuu pääosin vuosiin 1917–22 mutta tekijä käsittelee radikalismia juuria väljästi vuosien 1905–16 osalta ja seurauksia kommunismin kannatuksen osalta aina 1920- luvun loppuun. Tärkeää on, että tekijä on perustellut ja tie- dostanut menettelynsä. Vuodet 1905–09 olisi silti ollut perus- teita sisällyttää vahvemmin omaan tutkimukseen, koska radikalismia läpimurto tapah- tui jo tuolloin. Lisäksi jää as- karruttamaan, miten radikalis- min perinne säilyi vuodesta 1906 vuoteen 1917. Ehkä ai- heellista olisi 1920-luvun osal- ta ollut tutkia, kantoiko kom- munismin kannatusta traditio vai oliko koko ajan olemassa sellaisia ajankohtaisia asioita ja epäkohtia, jotka ruokkivat kommunismia.

Keskeiset käsitteet tutkija on määritellyt pääosin asialli- sesti, joskin ne antavat keskus- telun aihetta lähinnä siinä, että käsitteitä olisi voitu täsmentää ja konkretisoida enemmän oman tutkimuksen kannalta. Tärkeän käsitteen radikalismi olisi voinut määritellä konk- reettisin kriteerein työväenliik-

keen toimintamenetelmien näkökulmasta, samoin radika- lismia suhteen kommunismiin. Keskeistä käsitettä työväestö olisi ollut syytä rajata nimen- omaan sosiaalidemokraatti- seen/ kommunistisen työvä- keen, koska Lapissakin oli runsaasti työväenliikkeeseen kuulumatonta työväkeä, lähin- nä kai maataloustyöväkeä. Myös työväenliikkeen vasta- puolta, josta käytetään ilmauk- sia yläluokka, herrat, eliitti, porvaristo ym. olisi ollut tär- keä kohdentaa täsmällisemmin nimenomaan Lapin yhteiskun- nan ryhmiin.

Menetelmään Aatsinki ko- rostaa perinteistä historian me- todiikkaa lähdekritiikin kera, vertailua ja mikrohistoriallista metodia sekä rakenteellista otetta ja poliittista ekologiaa. Menetelmien tämäntapainen tiedostaminen on positiivista ja kyllä tutkija on niitä soveltanut korrektisti myös käytännössä. Mikrotason kuvausta tutkimuk- sessa on aika paljon ja se tuo uutta tiedon lisää mutta siirty- mät paikallistasolta tutkimuk- sen näkökulmatalasolle ja yleis- siin johtopäätöksiin ovat tuot- taneet jossain määrin vaikeuk- sia.

Lähdeaineisto on runsas ja monipuolinen, vaikka sen niuk- kuus ja hajanaisuus on vaikeut- tanut olennaisesti tutkimustyö- tä; erityisesti se, että itse työ- väen näkökulmasta syntyneitä aineistoa on vähän. Positiivise- na, uutena lisänä ovat Venäjän arkistoista saadut tapahtumiin osallistuneiden kertomukset. Lähdeaineistoon voi silti eh- dottaa joitakin uusia lisää, jotka olisi ollut syytä ainakin tarkis- ta.

Tutkimuksen rakenne, jossa

on pitänyt yhdistää tapahtumahistoria, radikalisoitumisen prosessi ja rakennehistoria, on ollut haasteellinen. Käytetty jäsentely voidaan hyväksyä, se toimii eikä esimerkiksi toistoa juuri esiinny. Paremmin olisi kaiketi toiminut ja radikalismia selittänyt jäsentely, jossa rakennehistorian luku, hieman modifioituna, olisi sijoitettu alkuun, siis hitaasti muuttuvat, etupäässä yhteiskunnallistaloudelliset ja uskonnolliset rakennetekijät, tärkeänä työväestön synty ja rekrytoituminen sekä muuttoliike ja myös yhtiöt työnantajina. Näistä olisi saatu tutkimukseen ikään kuin puitteet, kehykset, joihin sitten radikalismien taulu maalataan. Ei ole oikein loogista, että työväestö ja sen synty käsitellään vasta työväen radikalisoitumisen jälkeen. Maalauksen tulkintaa olisi lukijalle helpottanut myös se, jos luvut olisi numeroitu tai alaluvut ja niiden alaluvut olisi typografisesti osoitettu selkeämmin.

Käsittely tutkimuksessa on ongelmalähtöistä, etenee vahvasti dokumentoituna hyvin, ja luvut päättyvät johtopäätöksiin. Joissakin tapauksissa voi esittää vastaväitteitä kovin vahvan ilmauksen, johtopäätöksen tai yleistyksen lievästi riittämättömistä perusteluista. Vallankumouksen ja vallankumouksellisuuden tiedostamista Lapin työväestön näkökulmasta olisi toivonut käsiteltäväksi syvemmin.

Radikalisoitumisen vaiheet, lakkoilu 1900-luvun ensi kymmenellä, vallankumouksellisuus toisella kymmenellä ja kommunismi kolmannella on osoitettu hyvin ja kytketty tutkimusproblematiikkaa vastaten

selittävästi paikallisiin taustoihin ja ulkopuolelta tulleisiin vaikuttaviin tekijöihin. Pääkysymykseensä, miksi Lapin työväestö radikalisoitui, tekijä on vastannut varsin ansiokkaasti ja perustellusti. Esimerkiksi kysymykseen lestadiolaisuuden suhteesta sinänsä radikaalina liikkeenä poliittiseen radikalismiin Aatsinki antaa tähänastista selkeästi realistisimman vastauksen. Lestadiolaisuus talonpoikaisena uskontona radikalisoi lähinnä työväestön ja sosialismin vastaisuutensa kautta.

Väitöskirja on kirjoitettu sujuvalla mutta samalla tieteellisyden vaatimalla täsmällisyydellä.

Ulla Aatsingin väitöskirja osoittaa kykyä asettaa perusteltuja, historian tutkimukselle ominaisia kysymyksiä, historian metodien hallintaa ja taitoa edetä johtopäätöksiin ja tuloksiin.

Jouko Vabtolta